

Glosa notabilis

Anq̄ parvulus lac potū dedi vobis; in
quit paulus. i. Cor. viii. Quā p̄positiō nō nostro p̄posito ap-
plicare cōgrue m̄hi vīsum fuit. Cū ignorantie caligo intel-
lectū nostrū (velut fumosus) imagines offuscaverit: ita q̄
lur scientiarū in nobis nō est. Propterea s̄m Aretostile. In
intellectus noster in principio sue creatiōis est tanq̄ tabula
rasa qua nihil est depictū: tamen p̄ extēriorem doctōrem quā naturali scie-
di desideriū de potentia ad actum excitat: quēadmodū medicus appli-
cans egrōto medicinam ad extra: naturā ab intra suscitat ad ipsius mor-
bi expulsionē) depingibilis est. Nam s̄m platonem ad hoc rōnalis anima
in corpore posita est: vt fēno & scientias: & si cum magno fēno venerit
benigne recuperetur. Ad q̄ vi puenire valeant (iuxta parvulorū morem:
qui lacte tanq̄ leuori et cōuenientiori eis vtuntur cibō: & ppter virtutis
nutritive debilitatē nutrimenti solidiora digerere nō p̄t) leuioribus ar-
tibus instruendi sunt. hic enī nature p̄cessus est: vt per media ab infinitis
et pfectiora in scalarū modū alcēdat. Qui ordo licet oībus creaturis sit
instiūtus: iuxta verbū Sapie. viij. scriptū. Attigit sapientia a fine vīg ad
finē fortiter: et disponit omia suauiter: p̄t rebus expedire nouit: spāli tñ
mō puidet rōnali creature: que est bonitatis sue capax: iō necessarie sunt
ei scie & ignorantia effugādā: ne in suis opationibus errore committat. De q̄
bus dī. puer. viij. Per me fēges regnāt: atq̄ legū p̄dōtores iusta decernūt
per me p̄ncipes imperāt: & potētes decernit iustitiā: cui⁹ fruct⁹ incōpara-
bileiter melior ē auro: in cuius p̄spectu sol vilescit: & luna caligine tegitur.
Igitur florigerā inuenim etas talibus ē edificanda scientijs leuioribus:
quibus ad illā summā (que celo cacumina penetrat) sapientia postremo p̄
uenire valeat. Qualis est hec ars liberalis grāmatica: vt in domo funda-
mentū ab omnibus alijs scientijs p̄supposito s̄m Isidor dicentem. Qz grā-
matica ē oītaria omnīi aliarū scientiarū nutrit̄ antiquissima: lingue bal-
butientis expurgatrix aptissima: logice ministra: rhetorice magistra: theo-
logie interpres: medicine refrigeriū: & totus quadrūni laudabile funda-
mentū: atq̄ cunctis in illū finē parvulis dilecta. Iuxta verbū cant: cor. i.
scriptū. Adolescentē te dilexerūt: qm̄ inueniūt intellectibus rōne leuitatis
est p̄portionata: atq̄ oīm scīarū minima: quā ppter ea singulariter aspi-
rant pueri. Iuxta illud. Sūt pueri pueri: parui parvuli cibani. Currunt: le-
tant: cito dant: cito pacificant. Que quidā grāmatice spāli in hac parte
s̄tū ad expositionē vocabulorum tradit: qz ignorantēs p̄tutes vocabulū
(s̄m phm. j. elēchōz) de facili paralogizant atq̄ in errore incidunt. Ordō
sūt in hoc libro obseruantiā ē iste. primo posui tertū cū glosa interlineali
vt inuenies facilius cōstructibiliā ordinare valeāt. Deinde sententiās h̄s
unū prius expositorū subiunxi: vt id qd̄ metrice dictū est p̄ prosam planius
expīmēre addiscāt: subiūgedō exēpla illi tertū cōgruentia. Ultimo dō ve-
cabulorū expōnes & synonima & equocatiōes cū metris drialib⁹ notabilib⁹
q̄stioib⁹ & argumentis ordinare. ppter faciliōrē memoria illorū que in hoc
ope tradūnt h̄ndā nō solū pūulis h̄t etiā aliqualr̄ p̄uetis annexēt nīf suz

Quæcūk

Cōquerit. Qual fuit grāmatice scie inuenitor? Solo fuit naturalis phōgrā-
matic⁹: qz p̄sideravit & grāmitatē q̄ est ex his in p̄portiōe modōs sc̄di: & illi
modi sc̄di sumunt originaliter s̄m modi stas a modis eēndi rerū. Sz co-
gnitio illorū spectat ad metaphysicā: & viri vocibus quā p̄sideratō spe-
ctat ad grāmaticos: & fuit similis grammaticis & naturali phūs. Arguit
Ante grāmatice inuentionē nulla erat grāmatica: qz p̄mus inuenitor grā-

Arguit

Proemialis.

matice scie nō fuit grāmatic⁹. Dicendū q̄ dūmus inuentor grāmaticē scie habebat imperfectā grāmaticā a natura; quā p̄ studiū et labore via sensus memoriae et experimenti p̄scit. **Querit** an grāmaticā inist nob̄ a natura. **Solutio** grāmaticā pfecta q̄ ē habit⁹ scītific⁹ p̄ dēmōstrationē acq̄situs nō inest nob̄ a natura; s̄ grāmaticā ipfēcta inest nob̄ a natura. **Arguit:** tūralia sunt eadē apud oēs hōies. s̄ nō est eadē grāmaticā apud grecos ⁊ latīnos; q̄ vñst alijs ⁊ alijs vocib⁹. ḡ r̄. Solo s̄ nō ē eadē grammatica q̄ p̄cipia ad materialia p̄cipia vt, p̄b̄ argumēntū ē tñ eadē grammatica q̄stū ad p̄cipia formalia; que variari nō possunt. **Querit** Quid ē subiectū totū grāmaticē. Dōm q̄ ē fīmo sc̄atū. q̄ sibi cōueniūt p̄ditiones subiectū: q̄ sunt tres. p̄ima est q̄ si p̄cipialit̄ p̄sideratū in scia. Sc̄ba ē q̄ nō excedat metas illius scie hoc ē nō debet de eo fieri mētio in alia. Tertia est q̄ subiectū dī esse adequatū scie; hoc est q̄ oīa p̄siderata in tali scia habeant or̄dinē ad ipsum subiectū: s̄ he tres p̄ditiones cōueniūt fīmoni significatiō: ḡ est subiectū. **Arguit** Logica est scia sermocinal ergo nō grāmaticā p̄a Arguit p̄t p̄ha: q̄ grāmatica et logica sunt distincte scientie. H̄is probatur: q̄ logica b̄ vñtū sermonē: sed nō docet passiōes sermonis; eas sibi p̄ p̄cipia inesse demonstrando sicut grāmaticā. **Cōtra** nullū cōplexū p̄t esse subiectū. **Replica** s̄ sermo sc̄atū est qd̄ cōplexū fīm vocē: nō tñ fīm rem. **Cōtra** vñius scie est tñm vñi subiectū: sed aīa nīra est subiectū grāmaticē scie: ḡ nō sermo sc̄atū. **Solutio** aīa ē bene subiectū attributiōis. Unū subiectū capis octo modis: vt p̄z in p̄sibus. Obiectū verna positiū sub cui qd̄ inheret. Qd̄ p̄is ē copula p̄pū logicaliter infra. Quo simili ars heret: bis sunt subiectū q̄terna. **Querit** qd̄ sit subiectū istius p̄me pris. Solo est vox līata articulata articulatiōe p̄ma. Us̄ vox līata dī q̄ p̄ scribi litterē et syllabis: vt hō asinus. S̄ vox līata est q̄ nō p̄t scribi līis et syllabis quēdāmodū sunt voces sc̄atīe naturaliter. Itēz articulo p̄ma est imp̄ositio vocis scandi sub modis scandi essentialib⁹ ⁊ accidentalib⁹. Sed articulatio sc̄ba est cōbinatio vñi p̄is orationis cū alia sub debita p̄portione modoū scandi. **Arguitur** Sub Arguit iectū debet esse qd̄ cōminissimū et primo notū: sed vox litterata articulata q̄stū ad noticiā suā inuestigatur p̄ totū p̄cessum hiūus partis: ergo r̄. Solo subiectū p̄ui scie imperfecte p̄cognoscit: nō aut p̄fecte. **Cōtra** p̄fecte Replica p̄cognoscit: q̄ p̄cognoscit de eo qd̄ ē: t̄ hoc p̄ suā dīfinitionē ostendit. Solu tio b̄ p̄cognoscit de eo qd̄ noīs: sed nō qd̄ rei: t̄ talis est noticia imperfecta. **Querit** qd̄ est grāmaticā. Solo grāmaticā diffiniūt multiplicit̄. Primo fīm p̄scianū sic grāmaticā est scia docēs recte scribere: recta scripta recte intelligere: recte intellecta recte cōponere: recte p̄posita debito mō p̄nunciare. In illa diffiniūtē intelligunt q̄ttū sp̄s artis grāmaticē: sc̄z ortographia: ethimologia diafyntheticā et prosodia. Per hoc em̄ qd̄ dī (recte phia scribere) intelligit̄ ortographia nō q̄ ipsa docet recte p̄trahere seu forma re līas: sed docet recte syllabicare seu ordinare līas in scribendo. Et dī ab ortos qd̄ ē rectū: t̄ graphos scriptura: q̄s̄ scia docēs nos cognoscē dictiōes. Et vñi trahat originē ⁊ qd̄ fēct. Et dī ipsa tractat̄ in p̄ma pte hy libri: vñi dī: quō simplicia ⁊ p̄mitia variant̄ ⁊ ind̄ p̄posita ⁊ deriuatia format̄ r̄. Et p̄ hoc qd̄ dī (recte intellecta recte p̄ponere) intelligit̄ diafyntheticā vt fīm quosdā syutaris vt syntacti diafyn ca. Et dī dia qd̄ ē duo: et syn qd̄ ē cō: ⁊ thesis positio: q̄s̄ compositio vel cōthētica

Glosa notabilis.

binatio duarū dictionum ad inuicē: qz ē scientia docēs nos ad inicē cōs
gare orationes simplicē cōgruas vel figuratu. Uel dicit̄ diaſyntetica a
dia quod est de: z syn quod est con et thesis positio: qz de positione tractās
Et de ipſa tractatur in secūda pte huus libri. Et p hoc qd̄ dī recte cōposi
ta debito modo pnuintare (intelligit̄ pſodia) Et dī a pro quod est ad et
odos cantus: qz valens ad cantū: qz ē scientia docēs nos dictioes debite p
nūciare seu accētuare. Et de ea determinat̄ in tertia pte huius libri quā qdā
subduidūt in duas ptes: z dicūt qz in q̄rta determinat̄ di pſedimētis et fi
guris p̄missis et p̄hibitis tā in pſodia qz in ortographia. C Itē alij diffinīt
grāmatica ab Alphorabio. Grāmatica ē scia qz voces vocib⁹ cōposit⁹ et ipsas
ad scandū infiuit. Arguit̄. Intellectus hois cōposit⁹ voces vocib⁹: ḡ nō
grāmatica. Dicendū qz grāmatica ē scientia bin̄ quā fit i illa cōpositio per
intellectū. Intellectus hois habens grāmaticā verā pōt cōponere voces
vocib⁹. C Alij describit̄ grāmatica a Remigio sic. Grāmatica ē fons et ori
go oim scientiarum liberalium. Sicut em̄ a fonte plures r̄ituli p̄fliunt
ita ab ipsa grāmatica cetera scientia vñctūr emanant̄. Alter grāmatica
describit̄ a Salustio sic. Grāmatica est oīt̄ scientiar̄ liberalium ostiaria
nutrix antiquissima: ligua balbutient̄ purgatrix aptissima: qua scita scit
qua ignorata ignorat̄. Cui concordat̄ dictuz Alani in sc̄landiano. vñ.
In fontes docet ipsa loqui: lin̄ quas ligatas Solvit: et ad p̄pū reducit
verba monetaz. Itē ab alij magis magistraliter diffinīt̄ grāmatica sic.
Grāmatica ē oīt̄ artū liberū ostiaria antiquissima: ligua balbutient̄ pur
gatrix aptissima: logice ministr̄a: rhetorice magistra: sacre theologie iter
pres: medicine refugii et totius refugii laudabile fundamento. Et huic
diffinītioī cordat̄ qdā alia diffinītio: qz dā sub alij verbis sic. Grāmatica
ē fons et origo oīt̄ scientiarū: sine qz sophistarū nil valet rixosa disputa
tio: sine qua lab̄s rhetorica incōgruitas ornata nouerante sine qz geomē
tria nō docet inelut̄are: nec astrologia futura demōstrare: sine qz bonorū
cordia vertū in discordā. Itē Isido. in tertio libro ethymolo giarū sic de
scribit̄ grāmatica. Grāmatica ē scia recte scribēti et l̄ras diuersorū ideoma
tū recte oponēti. Itē qdā grāmaticē volēs qdāmodo der̄ogare sic descri
bit eā. Grāmatica ē sex oīt̄ scientiarū: artis habens parum: capit sine fa
cie: miseroū solitum: sup̄ma salus loquētū a qz subtracta logica nulla
est seu modica. Et diffinītioī quodāmodo si recte exponit̄ exprimit̄ magnā
laude grāmaticē scientie. Dicit̄ aut̄ grāmatica a grām̄ grece quod ē littē
ra latine et iecos scientia: qz litteralis scientia: nō qz de litteris tractat: qz
litteratū facit̄. Quare ista pars p̄cedit alias partes. Dicendū
qz ideo: qz id quod deseruit̄ ad cognitionē alterius debet p̄cedē ipsum: ista
pars est huūmodi ergo et̄. Minor patet qz in ista parte determinatur de
dictionibus simpliciter et secundū se: sed in alijs partibus respective. s. ad
cōgruitatē: q̄titatē syllabarū et accentuationem. Uel dicendū est qz faci
liora sunt priuia: sed p̄ma pars est facilior alijs: ergo et̄. Arguit̄. Ter
tia pars deberet esse p̄ma: ergo auctor nō obseruat ordinē conuenientem
Antecedens probatur qz in tertia parte determinatur de accidentib⁹ dicti
onū: hic vero de earundem substancialibus sed accidentib⁹ est ante substi
tiam: ergo et̄. Secunda pars assumpti probatur: qz accidentia ducunt̄ in
noticiā substātie: sicut dicit̄ Aristoteles in p̄mo de anima. Dicendū qz hoc
est verum s̄ in: dī nem postre cognitionis et non s̄ in ordinem doctrine,

Prosodia

Arguit̄

Querit̄

Arguit̄

Proemialis.

Liber clericulispardo doctrinale nouellis

Sententia est Ego magister alexander paro scribere
nouellis clericulis doctrinale librum de coi doctrina
artis grammaticae. Arguit Alexander non scribit cleri Arguit
satis. Et iste textus est falsus. Anis probat: quod pueris propriae sunt illa quod primo
potest intellegi: id est doctrina iho libro tradita non potest innuenies capere: sed et. Mihi
non probat: quod de infra. (Si puer pino et.) Solito. Iz pfecte iho libro dicta pro
eri capte non potest: in uniusceter et successione capere pferat ab eorum magistris

Pluraq; doctorum sotis abo scripta meorum.

Sententia est quod ego colligam ad inuicem plura docuimta meorum magistrorum. Queritur.
Qui fuerunt illi doctores? Solutio: Petrus helye: et Seuerinus: quos ideo allegat ut reddat librum suum
autentici cum arrogantiis sue declinatione.

Nunc discent pro meritatis illius poete

Jamq; legenti pneri pro nugis maximiani

sup. scripta. i. magistri. i. manifestare. i. dilectis.

Que veteres sotis nolebant pandere charis.

Dicit et pueri legent modum illa scripta pro nugis maximiani i. loco nugari
maximiani: quod etiam veteres nolebat manifestare charis suis sotis: quod scripta
ego pro oibis scribere intendo. Quid. quod fuerit ille nubes maximiani: Solutio
Maximus fuit poeta et fabulari compilator: qui singulis et ex nubibus precepit
sic dicit Brisko: pro metaphysice. Multa metemphysis poete: quas ita secre
te tenebat ut nulli manifestaretur. Et quod sunt infra patet. Cite autem i ystis
poematiis quartuor causas huius libri inuivit: que patet in his meritis. Scri
bere formalem dat causam materiali. Doctrinale tibi: paro denotat effi
cientem. Causam clericulis: dat finaliter nouellis. Scribere habet quin
et scata. Primo fecit disponere: ut in exodo legimus Moyses dixisse. Do
mine dimittite populo huic novam hanc. i. peccatum: aut dele me de libro se
verinientium in quo me scriptisti. i. dispositi. Secundo fecit aliquid in memoria
seruare: vnde coram dicitur. Scriptis hoc in corde meo. i. ad firmam posui me
moriam. Et sic accipitur hic. Scribe: beati mortui qui in domino moriuntur. Tertio
fecit lassus pterahere: vnde coram dicitur. Scribe qui necit nullum patet et labor
rem. Tres digitus scribunt totum corpus laborat. Quarto fecit inferre. Vnde
Job. Scribis contra me amaritudines. i. infers. Quinto fecit aliquid in scri
ptis manifestare vel representare: et sic caput hic in communis sermone cu
diamus. Scribunt intentione vestra. Iste quinq; featis patet in his
scriptis. Disponit meminit trahit inferit et representat. Scribe tot sensu
significare solet. Vnde sic. Scribo representat meminit trahit ordinat inferit.

Clericus est dominus in signum a clericis. Unde clericus est homo litteratus
qua carcer dei insignitus ad diuinum officium specialiter deputatus.
Et dicitur clericus a cleris grece quod est sacerdos latine. vnde. Clericus a cle
res quod sacerdos notat: aut notat heres: quia clerici sunt a sorte dei: et ergo oia
vita mundi specialiter eis sunt exhibiti: ut patet in tertio decretalium vbl

8. 113

Nota.

Scribere

Glosa notabilis

- Paro.** *Vbi agitur b vita t honestate clericor: vel b clericos a cleris gloria t
periculis qz clericu dnt esse glorijs in lute ptra demones rvit. Et so-
lent dici b hys. Clericu ad bella pnta laetitia prella. Warri in flo-
re: caret horz finis honore. In clerus. i. multitudine clericor. Paro as-
are e equocu. vñ. Intendo vdeo purgo decorticu signat. Propositu mer-
ces atria poma paro. Et dnt paro paro e paro. vñ. Pareo pceptis: pa-
rio pl: paro mclam: **Doctrinale** nomine subtilis neutri g: est liber das
doctrina: r formatu doctrina. vñ. Est a doctrina tibi doctrinale vo-
cari. Nā sua doctrina reddit quocuz bim. Itē Tu doctrinale sup oē
petas docum̄tū. Nā fundam̄tu doez illud grāmaticale. Itē doctrina
le b: illud qd caput doctrinā: t sic dnt doctrinale t doctrinabile. vñ.
Nonellus. Qd dat doctrinā vult doctrinale vocari. Doctrinā capies vult dociri
nabile diei. Nonellus est diminutiu s: nouus: nō sūm re b sūm vocē: q: h
minuit b augmentat bicatione sui pntum: qz nou: b ille qz nibil scit: b
nonellus: b ille qz aliqualibz ibutus est in puerilibz. vñ. Nll nou: agnoscat
aliquatula scitiz nonellus. Itē nou: est equocu: etiā nonellus. vñ. Est
nou: ignot: ignar: pulcher: amen: Significat reces rudit: notat ista
nonellus. Doctor: ē ille qz docet aliu: ponit qdā diuinā inter doctores
t magis. vñ. Unv: ē doctor: sit multorum magi. A doceo pntu: die a ma-
Scriptor. iore scdm: sed hec dia lo fuitur in hoc loco: nec in coī vñ. qdlibet do-
cens aliū pōt dici doctor. vñ. Ut doceat doctor: qdlibet ēē pōt. Scrip-
tu si substatutu in neutrō gñ: venit a scribo is ere. In etiā scriptore
scriba qz inter se dnt: qz scriba b: qz hys descriptu t interpretati legē ex
speciali dignitate: vñ. Enā gelio. Sup cathedra mōys sedebat scriber
pharisei: sed scriptor b: qui cūz scribens. vñ. Denotat ositū scriptor:
sed scriba magis. **Querit.** querit qre autor: plus reprehēdit maximianum
alios poetas: cū multi aliū poete fuerit suo tpe de mediatu tractatē:
Ridef qz hoc fecit tripli c: c. primo: qz maximian excellētissime tra-
ctauit b nugis. Nā dicebat alias humanas post obitū intrare alia cor-
poraz: t hoc sūm opa vincentis. Nā aliam ferocis hys dicebat intrare leone
fallacis in vulpem: astuti in serpente. c: c. Secunda c: est: qz dicta hui poe-
te fuerit sic vñtata apud hys qz reputabatur tāc vera: qz falsu mol-
litū seruatur tanqz ver: sicut indurati in perō no reputat pnt. Tertia
causa est: qz maximian in sechectu tractauit de acru venereo: et hoc
maximus defestatur in sene. vñ. Sunt odiosa tria testante philosophia
Sordida vita senis: os mendax: fastus egenus. Iñqz pōt ēē pñsonis cō-
positu figure: sed hic capitul ut sunt due partesonis. Itē ia extedit
se ad tria tēpora. vñ. Iñ pñsens ia pnt: dic iamqz futur. **Lego.** is ere:
est equocu. vñ. Fui aurū: virgo flores: mare naufrag. Libros clericu
equinoce singula quisqz legit. Itē lego as are est equocum. vñ. Qui
mirrit legat: moriens dando sua legat. **Puer.** est equocum ad tria.
Primo est idē qd iuuenis a septimo anno vñqz ad decimūquār: si annum
Sed idē est qd insipiens: t sic b. Ue terre cuius princeps puer ē. Ter-
tio capitul: p cliente. i. famulo: t ita cēturo dixit: puer meus male tor-
quetur: a famulū meus veratur: vñ iohes de sar. Insipiens iuuenis pu-
er notat atqz clientē. **Auge.** Auger nugaz carz singulari nūero. Itē nugaz
nomē tertie declinatōis ē indeclinabile t ois gñs. vñ. Uade retro nug-
az: qz nil. pñfers nisi nugaz. Augor aris verbū deponentiale est idē qd
intiliter vel sepe repete: vel si significat falsum dicere pter intentiōes
fallendi: t sic pñz dñia inter nugari t mentiri. yndeuersus. Tunc homo
figatur cū falsa loqna fabulatur. Sz tunç mētis sibi discors cū reputat*

Proemialis.

isti opusculo .i. donum spiritus sancti

Presens huic operi sit gratia pneumatris alui

alexandrum perficere proficuum

He iuuet et fatiat complete quod utile fiat

Dicit q̄ ḡa sp̄scit̄ sit huic op̄i meo p̄is: t̄ iuuet et faciat me cōplē: ita q̄
utile fiat oībus clericis. Itē in dī exordio debem⁹ invocare ḡam sp̄scit̄:
vñ metrista. Oīb⁹ in factis pagēdīs sive paetus. Dz p̄poni de⁹ l̄siane rōnt.
Cui⁹ rō est: q̄ sine auxilio diuī nūll⁹ op̄p̄ci pot̄: etiā minime cogitatio
nes sīn pauli. Itē speculo grāmatice dī sic. Te p̄cor op̄s vt me tua ḡa ḡ
tū. Ad fine ducat nauigat̄ q̄ mare latū. hinc scribēdāx doctrinaz varia
rū. Ut possint clero q̄ scribo parere nouello. Itē qdā dt sic. Absq̄ deo sc̄i
sua q̄ disponere eur̄. p̄m̄ labor vere nō multo tpe durat. p̄m̄ e equuccū. Presens.

vñ. presens nō absens: favorabil atz benign⁹. p̄is etiā idē q̄ q̄ f̄stās vt
supfedēs. t̄ dī q̄ t̄b̄ p̄sum es est qd̄ idē q̄ q̄ sī vel p̄stare vel superfcēdere.
Alio mō p̄is dī illud qd̄ actualiter sensu ap̄phēdīs: t̄ tūc dī p̄is a p̄e et sen
su q̄sī p̄ sensib⁹. vñ. Dō solū p̄sum p̄is: abilum facit absens. Vinc absentia
sit p̄is p̄tia signū. Sī sensus cū p̄e: simul ab: p̄sens dat et absens. Itē a
sum cōposita p̄ter tria nō rerinēt̄ ens. Sz tñ lk potēs: p̄is tollat et absens. C̄tra
tia. i. donū vel lans: et dīt̄ grates et ḡa. vñ. C̄ta sit xp̄o: grates referant̄
amico. Sz ista dīa nō seruāt̄ in cō vsu. Juxta illud metriste. Unū p̄ reliq
sepe tñ video. C̄ pneuma pneumatici. sp̄scit̄. et differt a neuma. vnde Pneuma.

Spis est pneuma: cantus modulatio neuma. Est sine p̄. p̄me: sed cū p̄. sit
tibi terme. Sed iohes de gar. reprobat hec metra: et ponit alia metra corre
ctiora p̄dictor. s. ista. Neuma nichil cū p̄ signat: sed cleric⁹ oīs. hoc sine p̄
scribat: peccat q̄ sibi donat. Et vult q̄ neuma atīs idē ē q̄ sp̄scit̄: sī pneu
ma pneume: idē est q̄ modulatio. Sed vsusī sacra scriptura ponunt pneu
ma p̄sp̄seto. Itē huguitio dt etiā q̄ pneuma dz scribi cū p̄: et q̄ sit idūfere
ter p̄me vel tercie declinationis: t̄ q̄ sp̄cat modulatione catus. C̄ Alm⁹. Almus.
.i. sanctus: vñ differunt almus facer et sanctus. vñ. Ad corpus sanctū ad
mentem pertinet almus. Vir facer est ille qui sacra solz celebrare. C̄ Iuuat. Iuuas
est hic verbū personale. Et dī a iuuo ss are. i. auxiliari. Potest etiam capi
impersonaliter. et sic est idem quod delectat. vñ. Si iuuat actiuum fuerit
tunc auxiliatur. Impersonale si sit delectat vñ.

.i. nonuelli scholares nō possunt intelligere p̄fecte
Si pueri primo nequeant attendere plene

sup. lector cōsiderat magistri loco supple est

Hic tamen attendat: qui doctoris vice fungens

exponēs cleric⁹ materna lingua manifestabit

Atq̄ legens pueris layca lingua reserabit.

nouellis clericulis sup doctrine manifesta

Et pueris etiam pars maxima plana patbit.

Dicit q̄ si nouelli clericuli non valeant primo perfecte intelligere istū
libellum: tunc ille qui fungitur vice doctoris diligenter attendat: scilicet
dispositionem iuuenium: quia tunc legens reserabit pueris layca lingua:
et sic eis maxima pars doctrine erit manifesta. C̄ ubi not andū q̄ boni ma
gistrī scholarūm hoc modo debent instruere scholares: p̄m̄ docēdo eos Note.

Glosa notabilis

legere doctrinā quā eis tradere intēdit Deiū p̄structibilis ordinis debet eis declarare. Tadē suas planas similes subiungere iuxta discipulorum capacitatē: ut fructū intelligēti ab eo reportare valeat. postremo vox vocabula, sc̄atōes teuthonice exponat iuxta magistri alexan. intētōē scholariūm doctorum p̄cipiendis sū dicētis. Atqz leges pueris rē. Arguit. Nō oīs puiuli sunt layci. ḡ male dū aleand (layca lingua reservabit). Alio phatur de puiulis hebreorū sicut grecorū. Domī q̄ p̄ layca lingua nō intelligit hic lingua teuthonica tm̄. sed lingua materna sine gallica sīa grecā rē. Arguit. Quilibet doctor debet se cōsiderari cōpaciati discipulorum: sed iuuenes nō possunt istum librum bñ intelligere: ergo rē. Domī q̄ licet iuuenes p̄fecte nō intelligat: tñ impfecte bñ aliquid addiscit: p̄ta qd̄ vocabula sc̄entia & teuthoniciū eis p̄posita. Si est equisūcū p̄mo modo dicit caſuam: & sic est p̄mūctio caſualis: vi si sortes currunt sortes mouetur. Sc̄do ponitur p̄ q̄uis, vñ Theodolus. Si victus fueris nō me viciſſe fateris. Tertio ponitur adiunctive. Usū in euāgelio. Domī si fuisses h̄ frater meus nō fuilset mortuus. Quarto importat sequelā: vt si poteris p̄bas re credam tibi. Quinto ponitur assertio vel probatio: Unde in Sen. Domine si inuenero gratiā in oculis tuis: si id est certe. Sexto est idem quod boni ibi. Si introuib⁹ in requiem meam. Unde Johannis de Garland. Si cansan q̄uis: adiungit: consequiturq; Sprobat incertus: sc̄ip̄ negare solet. Item p̄ter has acceptioes ponitur quandoq; dubitatio: vi nescio si cras morior. Etiam ponitur optative: vt patet in sequentia de purificatio ne beate virginis. O si inueniat me illa in natuitate. Dicitur in textu: layca lingua. Unū laycus a um capitur hic adiectio: & dū vno mō laycus q̄ nō est litteralibus scientiis imbutus: vi patet ibi. Dunī mare succat et demens ad astrā levatur. Tūc primo laycus clero sit fidius amicus. Alio modo dicitur laycus quilibet homo sine litteratis sine non litteratis qui non est in aliquo ordine constitutus. Et dicitur a laos in grecō quod est populus in latīno. Etiam laos est equiūcū. Unde uersus. Uult laos esse lapis populus. sit hinc laycusez.

dictiones in p̄mū caplo. s. voce p̄ inflectionē casū declinab.

p̄oemū

Dœces i primis quas p̄ casus variabis

i. facilius valebo .s. scolarē inflectere

Ot leuius potero te declinare docebo

Ista ē p̄ penial: in q̄ autor: p̄mo dū Q: ego docebo te de clinare q̄ leuius potero in p̄mis. i. in p̄mo caplo (voce). i. dictio (quaes variabis). i. declinabis (p̄ casus). i. p̄ inflectionem casualem. sup. p̄dicti. i. prima seruant sup. nomina locationē.

Istis confinem retinem heteroclitia sedem

pet triā gradus comparatio postponitur heteroclitia.

Atqz gradus triplicis collatio subditur istis.

vel hic vel hec vel hoc i. dictio adiungenda declarabo.

Luiqz sit articulo que vox solitaria notabo.

p̄ hoc de formatiōe ptōr de riga imitabor & formatōe sup̄ptōe

Hinc de preteritis petrum sequar atqz sup̄mis.

s. abis p̄fecti verba subdentur i. irregularia

His defectiua suberunt et anomala velerba

Proemialis

formatioes posthoc declarabo quadruplices
Derborum formas exinde notabo quaternas
post hoc p mea possibilitate.i. dōnū manifestabo

Hinc pro posse meo vocū regimen reserabo
quali assortienda ordine sup. grāmaticalis subiungam

Quo iungenda modo constructio sit sociabo
post constructionē.i. manifestabili sup. vel brevis vel longa

Post hec pandetur que syllaba quanta locetur
accentuatiōis regulas post hoc mutare declarabo

Accents normas ex hinc variare docebo
in ultimo caplo grāmaticales fin posse ostendā

Tandem grāmaticas pro posse docebo figurās

C Sua hōra versuum satis plana est. Et dicit q post declinationem nomi
nū determinabo de nominib heteroclitis post hoc de trib gradib cōpa
rationis. Dein de de generibus nominis. Et postea de p̄teritis et supinis ver-
bor. De hinc de ſib defectiū. Et postea de q̄ttuo formis nōrū Tunc
q̄r determinabo d regimē vocū. P̄ hoc de ordinatiōe 2ſtructibiliū. Postea
de q̄ttitate syllabarū. Deinde accentuatione dectionū. Et ultime de figu
ris grāmaticalib. C Et nota q alexander ponit hic ordinē dicendorum **Nota.**
in hoc libro diuidens totū librum suū in. xi. capitula. Et ya let ordo ſue
diuſio librorum ad tria. vnde verius Dat leuius capere dat plenius atq
videre. firmiss ac gerere dat tibi diuidere.

licet ita scientia ſufficienter communis

Quāuis doctrina nō ſit ſatis hec generalis.

vtilis erit sup. doctrina iunenibus doctrina

Proderit ipſa tamen pueris ſi lectio detur

i. post donatū minorem iſte liber docebitur

Post alphabetum minus hec doctrina legetur

Dicit q̄ ſuis hec doctrina nō ſit ſatis generalis quo ad omnē grāma
ticam; tamen ipſa proderit pueris ſi lectio detur. Post alphabetum minus
hic dicit q̄ hec doctrina legetur post min⁹ alphabetū. i. post donatū mino
rem; vel post minus volumē pueri. Arguit. Ista doctrina est genera
lissima: ergo r̄c. probat: q̄r ſubiectum eius est qd cōmuniſimū: ergo iſta
ſcientia eſt cōmuniſimā ſue generalissima. Dicendum q̄ illa eſt cōmuni
tas in genere: de qua loquitur hic alexander.

post hoc sup. alphabetū ſup. lectores imitantur

Inde legent mai⁹ mea qui documēta ſequuntur
i. quāli excerptus ſup. maiori volumie,

Iſte fere totus liber eſt abſtractus ab illo

Dicit q̄ p̄ hūc libri legēt lectores pueri mai⁹ alphabetū. i. mai⁹ volumē
puerianī q̄r iſte liber ē q̄li tot⁹ excerpt⁹ ab illo. Q̄r. Quid ē p̄mu. Dōm
q̄ ē ſermoni pambulariſ dicens ea in għali q̄ postea dicit in ſpāli. Et dī a p
qd ē p̄mu: r̄ em⁹ ſimo: q̄li prim⁹ ſimo. Vox ten. ey n ſtym r̄ dī a voco as are
yñ. Dat voco vox hinc vocalis q̄z iungis. Ibi dī q̄ a verbo voco q̄z

Glosa notabilis

- Casus.** are di vox. In di vocalis et semiocalis. **Casus plura** sunt. vñ. **Florista.** Officium lapsus euentus fletio sensus. Ita potest quinq[ue] casus tibi facere. unde Joh de gar. Euentus lapsus vox propria regendi. Accidit et dubitat nos busus cadit. Sic natura cadit et gloria mortis. **Cōfinis est ppterum** in loco. Et dicit affinis et cōfinis. vñ. Cōfinis meus est: mihi mansio prima curia. Affinis meus est: mihi natione prima curia. Itē affinis genere: cōfinis iuxta in rive. Itē sedes capis hic similitudinare per loco. **Gradus** plura significat. Nā pmo significat primitate in consanguinitate. Secundum faciat ascensus lapidum vel lignorum per scandit ad altiora. Tertio faciat distinctionem gradualem inter se vel remisibiliter et sic dicunt medici quod ad circa. tij gradus est calidissima. Quarto significat linea in distinctione zodiaci. Quito est gressus vel meat. Sexto est ppterum nōm adiectiorum quorum faciat pot augeri vel minori. Septimo est statu hois vel gradu magisterij. vñ. Proximo ascensus: physica linea regulus. Nois est proximus: statu hoisque vocat. **Collatio est nomine verbale** et venit a corde quod hic caput per simul loquuntur sic collatio id est quod locutio. **Articulus est equiductus.** vñ. Recita Articulus color est breve membrum dictio greca. Articulus numerus per denos multiplicatus. Momentum genus articulus pressura vocalis. Itē autem dicit se velle sequiri petru de riga quod petrus de riga fuit discipulus praescient et ereditus vni libellus de formatione preteritorum et supinorum psalmorum: et quod autem vult euze seqno non psalmi sive metra iuxta memoriam in retinendo et comprehendit plurima paucis verbis vñ. Metra iuxta animos: comprehendit plurima paucis. Pristina comeniorum sunt hec tria grata legenti. Itē petrus de riga laudat in his psalmis. Vniuersitatis cleru de riga petri rore rigauit. Qui nos de petra mellis dulcedie pauit. Itē de suis defectibus pateretur infra. **Nota** as are prima ppterum est verbuz frequentissimum a nosco. quod hz notu in supino: et facit frequentem nosce. Alio modo facit scribere vel reprehendere: et sic corripit primam. vñ. **Nota** notifico: nota scribo: nota reprehendo. A nosco ppterum caput est noto posteriorum. **Regimē** est duplex: vñ est civile vel politicum quo scilicet dñs regit policiam vel patriam suam. Aliud est regimē grammaticale: quod scilicet una dictio vel una pars orationis alia regit vel exigit ad standum in debito calu. vñ. Est regimē dñi regimē quod partitur habet. **Possesse** est in hoc loco nomine neutri generis indeclinabile: et id est quod valorem seu potestiam vel potestas: tñ hec nota dicit aliqualiter inter se. vñ. Si dicas recte perstat potestia sani. Dacps potestate dñi: sed posse cum vis. Itē aleander dicit in terru per posse propter difficultatem: quod determinatio regimizans vocum est multus difficultas: et sufficit possibilitas. vñ. Ultra posse viri non vult deus vlla requiri. **Costructio** est nomine verbale descendens a verbo actino struio is ere quod est constructibilia ordinaria. **Padronum** is ere. i. manifestare. In venit pandu. i. curvus. vñ. Inferius pandu: sursum dicit cornua curvum. **Accentus**. i. modulatio vocis teu. grecus. Et venit a. ab accino is ere. i. concorditer canere: et coponit ab a. et cano is ere. vñ. Accino et cano sit: hic accentus generatur. **Figura** capitur multi modis. vñ. Joh. de gar. Accidit est xps signat disponent arat. Grammatice vitium sepe figura notat. **Alpha** betu minu est quida liber et venit ab hoc nomine alpha quod est prima lira in grecis et aleph est prima lira in hebreo: et a in latine. A enim in oibus linguis est prior quod ipsa nascentia ora primo aperit. Masculinus enim recenter natus eius lando clamat et dicit: et femella recenter nata clamat e. vñ. Et perfert autem quisque pcedit ab ea. Ratio huius est: quia masculus deplangens damnationem quam oes incurrimus. ppter peccata primo parentum euilando querimoniam perfert super adam: cui in seru similis est: et ergo clamat a: quod adam comedendo pomum ligni vetiti seipsum cum omnibus posteris suis damnavit. Et similiter femella deplangens suggestiones eue quod adam fuit deceptus clamat e.